

ร่างพระราชบัญญัติช้าง พ.ศ. ....

เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2552 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดรับฟังความคิดเห็นต่อร่างพระราชบัญญัติช้าง พ.ศ. .... จากภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาคธุรกิจปางช้าง ผู้เลี้ยงช้าง หน่วยงานภาครัฐ และ NGOs ที่ดำเนินการเกี่ยวกับการช่วยเหลือช้าง ณ ห้องประชุมใหญ่ อาคารกริต สามะพุทธิ กรมอุทยานฯ โดยร่าง พรบ.ฯ ดังกล่าว เกิดขึ้นจากปัญหาช่องว่างของกฎหมายที่ยังไม่ครอบคลุมการค้าช้างบ้านที่เป็นช้างเลี้ยง ซึ่งไม่ได้รับการคุ้มครองตาม พรบ. สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และ 2546 ทั้งนี้ เนื่องจากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการค้าพืชป่าและสัตว์ป่า (CITES) จึงต้องปฏิบัติตามกฎหมายห้ามการค้าพืชป่าและสัตว์ป่าตามบัญชี ซึ่งช้างเป็นสัตว์ในบัญชี 1 รวมถึงเป็นสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ (Endangered : EN) ในรายการชนิดพันธุ์ที่ถูกคุกคามในประเทศไทย (Red Data of Thailand)

ดร. สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา และประธานโครงการนำช้างคืนถิ่น สรุปว่า การออกกฎหมายฉบับนี้ ต้องมีความชัดเจนระหว่างการอนุรักษ์ และการป้องกันการหาประโยชน์ทางธุรกิจจากช้างจนเกินพอดี โดยนำไปหากินเร่ร่อน และประกอบธุรกิจท่องเที่ยว โดยปราศจากการคำนึงถึงคุณค่าที่เคยเป็นพาหนะในการทำศึกและเป็นเครื่องจักรในการปลูกป่า ปางช้างที่มีอยู่ทั่วประเทศราว 200 แห่ง มีเพียง 5 แห่งเท่านั้นที่ได้มาตรฐาน และไม่ทราบช้าง โครงการนำช้างคืนถิ่นได้ช่วยเหลือและปล่อยช้าง 60 กว่าเชือก แต่ช้างที่จะซื้อเข้าโครงการมีราคาสูงมากถึง 1 ล้านบาทต่อเชือกและมีปัญหาเรื่องตัวรูปพรรณและอายุของช้างไม่ตรงกับความเป็นจริง เป็นช่องโหว่ของการขึ้นทะเบียนที่ไม่รัดกุม มักมีการนำลูกช้างป่าซึ่งได้มาจากการฆ่าแม่ช้างและญาติในฝูงมาสวมทะเบียนเป็นช้างบ้าน นับเป็นสาเหตุหนึ่งให้จำนวนช้างป่าในธรรมชาติลดลง

นายฤตพล ศาลางาม ผู้ร่วมดำเนินงานศูนย์อนุรักษ์ช้าง อบจ. สุรินทร์ ให้ความเห็นว่า ชุมชนชาวกายที่เดิมเป็นชุมชนเลี้ยงช้าง แต่เมื่อปิดป่าจึงมีภาระในการหาอาหารให้ช้าง จึงทำให้ต้องเข้าเมืองเพราะรายได้ดีกว่าชนบท ในปี 2545 ได้เคยมีการเสนอร่างกฎหมายบังคับใช้ช้าง และผ่านการรับฟังความคิดเห็นแล้ว และในปี 2546 มีร่างกฎหมายฉบับหมู่บ้านช้าง ที่ได้นำเสนอต่อรัฐบาล จึงขอให้กรมอุทยานฯ นำร่างกฎหมายดังกล่าวมาเปรียบเทียบข้อแตกต่างกับฉบับปัจจุบัน เพื่อให้ออกกฎหมายที่ชอบธรรมต่อทุกฝ่ายต่อไป

.....ร่าง พรบ. ช้าง พ.ศ... ประกอบด้วย 81 มาตรา และมีหลักการและเหตุผลเพื่อคุ้มครอง อนุรักษ์ และเชิดชูศักดิ์ศรี เกียรติศักดิ์ของช้าง รวมถึงช้างทุกสายพันธุ์ที่เข้ามาอยู่ในประเทศ

สาระสำคัญมีตั้งแต่การคุ้มครองและสงเคราะห์ช่วยเหลือทั้งในราชอาณาจักรและนอกราชอาณาจักร ห้ามการค้า จับ ทำให้อยู่เพื่อประโยชน์ใดๆ ห้ามทารุณกรรม ทรมาน ทำให้ได้รับทุกขเวทนาห้ามใช้ให้ทำงานหนักเกินสมควร ห้ามทำให้เสียภาพลักษณ์โดยนำมาเร่ร่อน ขอดาน ห้ามค้าช้างป่า งาช้าง ซาก ควบคุมการค้าช้างบ้าน งาช้าง ซาก และผลิตภัณฑ์ ศิลปวัตถุที่ทำจากซากช้างบ้าน ควบคุมการนำเข้า ส่งออก นำผ่าน ให้จัดทำสมุดทะเบียนช้างและเครื่องหมายประจำตัว ให้มีหลักฐานการได้มา สำรวจจัดทำทะเบียนช้างทั่วประเทศ และให้มีสำนักทะเบียนช้างกลาง กำหนด หน้าที่เจ้าของช้าง ควบคุมประชากรและจำกัดการเคลื่อนย้ายข้ามจังหวัด ให้ความช่วยเหลือช้างและผู้ประกอบอาชีพจากช้าง ให้มีการตรวจสาเหตุการตายของช้าง และมีการศึกษาวิจัยในการอนุรักษ์ช้าง คุ้มครองถิ่นที่อยู่ในธรรมชาติ ให้มีเงินกองทุนสนับสนุนการช่วยเหลือและอนุรักษ์ และให้มีหน่วยงานรับผิดชอบบริหารจัดการและรักษา พยาบาลช้างมากขึ้น

ร่าง พรบ.ฯ ฉบับนี้ ได้มีการยกร่างมากกว่า 2 ปี และได้ผ่านความเห็นชอบจากคณะอนุกรรมการพิจารณากำหนดมาตรการควบคุมการค้าช้างภายใน ประเทศ ซึ่งเป็นอนุกรรมการภายใต้คณะกรรมการว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ประจำประเทศไทย แต่จากสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองทำให้ขาดช่วง ไม่สามารถเสนอต่อ ครม. ได้ และเพื่อให้ร่าง พรบ.ฯ ฉบับนี้สมบูรณ์และเป็นปัจจุบัน กรมอุทยานฯ จะจัดประชุมพิจารณาอีกครั้ง เพื่อให้ทุกหน่วยงาน องค์กรเอกชน และผู้เกี่ยวข้องได้เสนอความคิดเห็นก่อนจะปรับปรุงและนำเสนอ ครม. ตามขั้นตอนต่อไป หากมีการประกาศใช้ กรมอุทยานฯ มีเป้าหมายจะร่วมกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จัดทำฐานข้อมูลช้างบ้านทั่วประเทศ และคู่มือประจำตัวช้าง รวมทั้งตัวรูปพรรณในรูปแบบที่ทันสมัยให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 2 ปี

